

Aan Minister voor APP

nota

Stand van zaken Participatiewet in balans spoor 2

TER BESLISSING

Directie

Datum

16 maart 2023

Onze referentie

Opgesteld door

Tweede contactpersoon

Bijlage(n)

0

Aanleiding

Op dit moment wordt de lange termijnherziening van de Participatiewet (spoor 2) nader vormgegeven als programma. In deze nota wordt u geïnformeerd over de stand van zaken en stellen we voor de Tweede Kamer voorafgaand aan het Commissiedebat Participatiewet op 14 juni a.s. te informeren door middel van een visiebrief en op een later moment door het verzenden van het programmaplan Participatiewet in balans.

Beslispunten

1. Bent u akkoord met de opzet van het programma Participatiewet in balans?
2. Bent u akkoord met het verzenden van het programmaplan voor de herziening van de Participatiewet (alle sporen) aan de Tweede Kamer in september 2023?
3. Bent u akkoord met de voorgestelde inhoud van de visiebrief over de langere termijnherziening van de Participatiewet (spoor 2)?
4. Bent u akkoord met het verzenden van deze visiebrief voor het Commissiedebat van 14 juni a.s. via de MR?

Kernpunten

Ad. 1 en 2 Programmaplan Participatiewet in balans- waaronder spoor 2

- Er wordt gewerkt aan het opstellen van één overkoepelend programmaplan voor de drie sporen van Participatiewet in balans. Het bureau TwynstraGudde adviseert hierbij vanuit zijn expertise op programmatisch werken binnen overheidsorganisaties.
- Begin mei vinden sessies plaats met ervaringsdeskundigen, gemeenten en maatschappelijke organisaties. Het doel van deze sessies is om gezamenlijk te komen tot een breed gedragen en scherp beeld van de inhoudelijke ambitie, geconcretiseerde doelen en resultaten en benodigde inspanningen waaraan het programma uitvoering moet geven.
- Ervaringsdeskundigen zijn onmisbaar in dit traject. Bijvoorbeeld bij het meedenken over hoe we van de gesignaleerde knelpunten ten aanzien van ondersteuning en bejegening naar concrete verbeteringen komen. In mei worden daarom twee sessies met ervaringsdeskundigen georganiseerd. Deze sessies zullen zich zowel richten op spoor 3 als op de verdere uitwerking van het programmaplan. De organisatie van de sessies wordt, in combinatie met

de andere sessies voor spoor 3, aanbesteed aan een partij met ervaring met dit type bijeenkomsten.

- Het ambtelijk opdrachtgeverschap van het programma ligt bij DG SZI.
- Er wordt een stuurgroep ingericht die in ieder geval bestaat uit VNG, SVB, Divosa, LCR, SAM, Sociaal werk Nederland, en de DG Openbaar Bestuur en Democratische Rechtsstaat (BZK) als vertegenwoordiger van het sociaal domein en Werk aan Uitvoering (WaU).
- Onder de stuurgroep worden één of meerdere werkgroepen ingericht, waarin bovenstaande partijen met SZW samenwerken om tot een gezamenlijk gedragen programmaplan te komen en hier vervolgens uitvoering aan te geven.
- We stellen voor om in september 2023 het programmaplan voor de herziening van de Participatiewet aan de Tweede Kamer te sturen.

Datum
16 maart 2023

Onze referentie

Inhoudelijke afbakening programmaplan

- Op spoor 1 en spoor 3 zijn al inspanningen gestart. Over spoor 2 is vooralsnog gezegd dat het een heroverweging van de Participatiewet betreft in relatie tot het bredere stelsel van sociale zekerheid.
- De inhoudelijke afbakening van het programma moet enerzijds tegemoetkomen aan deze ambities. Anderzijds moet worden voorkomen dat te veel ambities sneuvelen omdat ze te omvangrijk zijn of politiek onvoldoende draagvlak hebben.
- In afstemming met DG SZI stellen wij voor de reikwijdte van het programma af te bakenen tot het herzien van de uitgangspunten van de Participatiewet, het vanaf de basis opnieuw vormgeven van de wet, en het versterken van de uitvoering van de Participatiewet. Dit betreft de bovenkant van de kwadranten die hieronder, onder het kopje toelichting, zijn gevisualiseerd.
- De resultaten van het programma betreffen een nieuwe beleidstheorie, inclusief uitgangspunten als basis van de wet.
- Daarnaast levert het programma een 'menukaart' aan mogelijke opties voor wets- en beleidswijzigingen. Dit betreft de vertaling van de nieuwe uitgangspunten naar concrete instrumenten in de wet. De menukaart kan gebruikt worden ten behoeve van een volgend(e) kabinet(-sformatie). Hierbij zijn menselijke maat en vertrouwen vanuit het huidige regeerakkoord belangrijke overwegingen, maar laten wij rechtmatigheid en handhavingsaspecten niet los (balans).
- In de vertaling van de nieuwe uitgangspunten naar gerichte instrumenten in de wet, zit de politieke weging door het kabinet en de Tweede Kamer.
- Binnen de huidige kabinetsperiode kan, naast invoering van het bestaande wetsvoorstel (spoor 1), worden gezien welke opties nog binnen de huidige periode kunnen worden uitgewerkt en gerealiseerd. Het gaat hierbij om onderdelen die binnen de politieke en financiële kaders van de huidige coalitie passend zijn.
- De beoogde inspanningen van het programma betreffen allereerst het opstellen van nieuwe doelen en uitgangspunten voor de Participatiewet. Deze uitgangspunten worden opgesteld op basis van geactualiseerde kennis, ervaringen en literatuur over de (uitvoering van) de Participatiewet. Inspanningen kunnen daarnaast bestaan uit pilots om deze aannames te toetsen en eventueel aanvullend onderzoek in samenwerking met gemeenten en burgers.

Samenhang andere trajecten

- Het programma richt zich niet expliciet op de herziening van het bredere inkomensstelsel. Deze ambities zijn te omvangrijk en worden deels opgepakt in andere programma's en trajecten.
- Bij de uitvoering van het programma wordt uiteraard wel de samenhang bewaakt en/of gezocht met andere relevante trajecten, zoals het rapport van de Commissie Sociaal Minimum, de opvolging van aanbevelingen vanuit IBO-vereenvoudiging (Werk aan Uitvoering) en de onafhankelijke commissie toekomst arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS).
- Het programma richt zich in de uitvoering uitsluitend op integraal werken vanuit het perspectief van de Participatiewet (zoals de verbinding met de Wmo), maar niet op integraal werken in den brede. Daar vinden al veel activiteiten plaats vanuit Professionals voor Maatwerk Multiproblematiek (PMM), Instituut Publieke Waarden, Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, etc.

Datum

16 maart 2023

Onze referentie

7

Ad. 3 en 4 Opzet visiebrief

- We stellen voor om voor het Commissiedebat van 14 juni a.s. een visiebrief te sturen aan de Kamer. Hiermee geeft u ook invulling aan uw toezegging in het debat van 14 december jl. om de Kamer te informeren over de voortgang op spoor 2.
- In deze brief kan de keuze voor een programma worden toegelicht. Daarbij kan de inhoud van het programma worden geschetst, zoals hierboven is benoemd:
  - Vanuit een gedegen onderbouwing van nieuwe beleidsaannames wordt een basis gelegd voor de nieuwe wet.
  - Hierbij wordt een vertaling gemaakt naar mogelijke maatregelen (de menukaart met opties).
  - Deels voor een nieuw kabinet, deels onafhankelijk en deels afhankelijk van voorkeuren.
  - Met constante afstemming met andere programma's binnen de bredere ambitie om inkomensondersteuning te vereenvoudigen en zorg en ondersteuning en integraal werken binnen het sociaal domein te bevorderen.
- We willen in de brief in ieder geval de volgende beleidsuitgangspunten benoemen die worden uitgewerkt als basis voor de herziening van de Participatiewet:
  - Het mensbeeld dat het uitgangspunt vormt en de opstelling van de overheid die hierbij past (responsief en uitgaan van vertrouwen).
  - Een haalbaar perspectief is niet voor iedereen betaald werk, maar wel bijdragen – participeren – naar vermogen.
  - Niet uitsluitend uitgaan van (financiële) prikkels, maar breder kijken vanuit gedragsinzichten wat werkt als het gaat om motiveren en stimuleren.
  - Het behouden van eigen verantwoordelijkheid, maar zo dat het recht doet aan inzichten over het "doenvermogen" van mensen.
  - De manier waarop naar de vangnetfunctie van de Participatiewet kan worden gekeken.
  - Daarbij aandacht voor de rechtmatigheid en doeltreffendheid: hoe behoud je hierbij de solidariteit van het stelsel.

Stand van zaken spoor 3:

- Spoor 3 richt zich met name op de linker bovenkant van het kwadrant, dat wil zeggen de versterking van vakkundigheid van, voor en door professionals.
- Spoor 3 is gestart met een QuickScan, uitgevoerd door Movisie. Het doel is in beeld te krijgen wat gemeenten nu al doen om de vakkundigheid van professionals te vergroten en door middel van gesprekken op te halen wat nodig is om de uitvoering goed toe te rusten voor een Participatiewet in balans.
- Spoor 3 draagt bij aan de doelen van het programmaplan vanuit de driehoek burger, klantmanager en leidinggevend. Het betreft werken vanuit vertrouwen en vakkundigheid waarbij we zorg willen dragen voor de daarbij passende randvoorwaarden voor de uitvoerende professionals. Dit wordt gedaan in afstemming met WaU en het programma Vakkundig Altijd.
- Er is een werkgroep opgestart, bestaande uit: SZW, VNG (inclusief CAO/HRM in verband met raakvlakken van het gemeentelijk personeelsbeleid), SVB, Divosa en SAM. Hier sluiten ook de LCR, het Leger des Heils en Sociaal Werk Nederland op aan.
- In spoor 3 pakken we de voorstellen uit het wetsvoorstel (spoor 1) al op. Het is belangrijk om gedurende spoor 2 scherp te houden wat relevant is voor een (verdere versterking) van vakkundigheid professionals.

Datum
16 maart 2023

Onze referentie

Toelichting

- De voorgestelde afbakening van het programma staat hieronder gevisualiseerd in 4 kwadranten. Op de y-as staat de Participatiewet tegenover het brede inkomensstelsel en het sociaal domein. Op de x-as staan maatregelen gericht op de uitvoering versus het fundamenteel herzien van de uitgangspunten van de Participatiewet: feitelijk, het formuleren van een nieuwe beleidstheorie en de wet opnieuw vormgeven vanuit die uitgangspunten.
- Het voorstel is de doelen van het programma af te bakenen tot de bovenste twee kwadranten.

